

ALS DOOR EEN VENSTER
Marcus 8, 27-37

Ergens op de helft van het evangelie van Marcus treffen wij een vraag, een kwestie die het hart uitmaakt van het evangelie als geheel. De vraag is bijzonder. Nadat Jezus een moment zijn hele omgeving leek te zijn vergeten omwille van één blinde, stelt de man uit Nazareth die met zijn groep metgezellen nu weer op pad is naar de dorpen in Caesarea, onverhoeds de vraag die de groep vast heeft doen stilstaan: *'Wie zeggen de mensen dat ik ben?'* Waar komt deze vraag in hem vandaan? Is hij onzeker? Is het trouwens vreemd dat je wat onzeker wordt als er steeds zulke grote groepen mensen achter je aan komen en de Romeinen meeluisteren? Alsof hij al lopend in één keer moed vat en de vraag die hem al langer moet hebben bezig gehouden als het ware zomaar uit zijn mond laat vallen. Lopen, bewegen, stimuleert de hersenen. Bovendien biedt het lopen een zekere bescherming, zeker als je je misschien wat geneert voor je vraag, want je loopt naast elkaar en ziet elkaar nauwelijks in de ogen. Tot dat moment: *'Wie zeggen de mensen dat ik ben?'*

Hij durft de vraag nu pas te stellen, nu zij als groepje uit de massa weg zijn. Er hebben vast veel mensen om hem heen gestaan toen hij daarnet speeksel deed op de ogen van de blinde en hem vroeg 'kun je al wat zien?' waarop de blinde antwoordde dat hij nu mensen zag maar dat ze op bomen leken waarna de man van Nazareth nog een keer zijn handen op zijn ogen legde en hij de blinde, die nu pas scherp zag, opdroeg maar zijn mond te houden over het voorval... Was hij daar al onzeker? Zodat hij nu, nu hij alleen is met de leerlingen, de vraag niet meer stil kan houden? *'Wie zeggen de mensen...?'* De metgezellen vangen veel op onder de mensen: dat hij een Johannes de Doper zou zijn of zelfs Elia horen ze wel noemen, in ieder geval vinden de mensen wel dat hij een profeet is. Zoiets antwoorden de leerlingen.

En dan begint de communicatie zich te verdichten. Schitterend hoe dit gesprek plaats vindt – gewoon even als communicatievorm: het gaat vanuit de massa via de nog brede vraag 'wie zeggen de mensen dat ik ben?' in een keer naar: 'maar jullie, wie zeggen jullie dat ik ben?' Stilstaan nu. Oogcontact. In één keer. Nu niemand meer mee kan luisteren. Hier staan zij samen, Jezus en zijn leerlingen. En het is alsof wij, hier nu met velen samen zittend, met de massa mee wat op afstand schuiven, het groepje uit het zicht zien staan, het alleen nog – als door een open venster – daar in de verte gade slaan. Niet dat we er niet bijhoren. De Schrift is voor iedereen bedoeld, maar het gaat hier nu eenmaal niet om de 'bergrede', dat spreken voor de massa – zoals 'zalig de zachtmoedigen van hart want ze zullen God zien'. Liturgie heeft de neiging alle verhalen wat te egaliseren. En ik zou denken: hoor als massa zoals we hier samen zitten ogenblikkelijk alles wat tot de menigte is gericht, maar laten wij - niet wetend of wij niet een keer individueel in zijn kleine kring van leerlingen worden genodigd door het leven zelf - : laten wij nu maar wat achter het luikje blijven en bij elkaar wat over de schouders kijken.

Want wat hier aan de orde is laat zich niet meer in algemene uitspraken vatten. Algemene uitspraken horen bij de massa. Niemand zal sputteren als hij hoort 'zalig de zachtmoedigen', maar voor de vraag die Jezus hier aan de orde stelt heeft de massa een slechte antenne. Zo'n vraag kan alleen in een klein, vertrouwd verband, want Jezus stelt hier halverwege het Marcus-evangelie voor het eerst zijn eigen naderende lijden aan de orde. Daar ligt de kern van zijn onzekerheid. Alsof Marcus hier wil zeggen: pas dus op met algemene uitspraken over zijn lijden! Wat heeft het christendom zich vergist, zien we nu, door dit aller-intiemste, het lijden van een mens, tot algemeenheid te hebben gemaakt en het van preekstoelen te hebben geroepen: 'in zijn lijden zijn wij allen verlost!' De teerste waarheid kan in die overgang van intimiteit die is als een 'proeven van de nieren', zomaar een leugen worden als zij aan de massa is uitgeleverd. Een onverdraaglijke leugen met bloed en al... Het is dus goed voor onze in het verleden vast wat gebruuskeerde ziel hier nu maar wat achter het venster te blijven...

En voor een laatste keer verdicht zich de cirkel, nu de vraag over 'zij, de mensen' via 'maar jullie, de leerlingen' ineens bij Petrus haar spits vindt. Want Petrus vat moed en antwoordt nu dapper: 'Jij bent de Christus!' (Messias, Gezalfde, hoe je het ook maar zeggen wilt: in jou zien we het Gelaat van God). En we zien dat Jezus gebaart dat Petrus zijn mond moet houden.

Maar anders dan bij de blinde die hij ook opdroeg te zwijgen, lijkt Jezus hier boos. Lichaamstaal is zelfs op afstand zonder enige onduidelijkheid. En als ik nu wat volgt in het schouwspel verkort mag samen vatten, zegt Jezus tegen Petrus: 'Hou haar maar voor je, Petrus, je mooie geloofsgetuigenis over mij als Messias, slik je woorden maar in en spreek me nog eens opnieuw aan als ik straks bloeden moet en de Romeinen me zullen martelen'. Voelt hij dat nu al, dat Petrus niet thuis zal geven als de haan kraait? Lijden? Petrus verdraagt het niet. 'Lijden? Jij? Dat nooit!' Zoiets roept hij, hij die in de ogen van Jezus een held op sokken is die graag wat in de algemeenheid wil blijven, de uitspraken waarmee je komen kunt. Maar deze ontsiering? Nee! En Jezus veegt hem de mantel uit.

En nu daar in kleine kring eerst iets is afgevochten, kunnen we achter het luik vandaan weer de straat op gaan. De leerlingen gaan weer om Petrus en Jezus heen staan en nu wordt zelfs de menigte toegelaten en begint hij te spreken over dat je allemaal je eigen kruis moet opnemen en dat je niet moet denken dat je zonder enig risico te lopen hem kunt adoreren, door aan hem te kleven en achter zijn kruis aan te gaan, hij, die voor jouw zonden sterft... Wij zijn hier halverwege Marcus op een scharniermoment, het ogenblik namelijk dat al het lijden dat hij ziet, zoals de blinde daar straks nog, in hem zelf voelbaar begint te worden nu zijn optreden hem de kop kan kosten. Het lijden van mensen dat hij overal om zich heen ziet, het is alsof hij het nu in zichzelf begint te voelen. Zo dichtbij als het gaat komen. Ik kwam tot het inzicht dat deze passage in Marcus' evangelie voor me bepalend is of ik Jezus en zijn omgang met het lijden kan vertrouwen. Ik hoef geen mooie praat. Dan liever atheïst voorgoed, ja, zo beslissend zijn de dingen hier. Als Jezus zich in algemene zin op de kaart had gezet door algemene, ongetwijfeld ronkende uitspraken te doen over het lijden, ik was al lang van hem weg geweest, of beter: nooit naar hem teruggekeerd! Maar hier in dit schouwspel toont het goud zijn karaats. Hij die met een God leeft die niet met de rug naar het lijden van mensen staat, deze boodschapper van God laat al het lijden dat hij in de menigte ziet, nu samenvloeien met zijn eigen lijden dat er aan komt. Buiten wordt binnen.

'We weten niets over het lijden, waar het toe dient, of het zin heeft, we weten niets', lijkt de man van Nazareth te vertellen, 'ik wil alleen dat je kijkt, dat je niet weggijkt, Petrus, dat jij mijn lijden ziet, zoals ik dat van de blinde zag...: kijk maar!' En daarna zullen we zien hoeveel geloofsbelijdenis nog nodig is. Woorden kunnen wachten!

Eigenlijk is dit kleine beetje alles dat ik door het luikje heen zou willen opvangen. Niet om me vast te klampen aan de illusie dat Hij het raadsel van het lijden oplost - dat is altijd weer de verleiding van de massa - maar om te weten dat Hij het lijden draagt. Aanwezigheid, dat is voldoende.

Zo iemand mag Messias heten.

Pieter van Hoof 7 febr. 2010